
Hvitløk og vampyrer

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

JULIE DIDRIKSEN

Tidsskriftet

I Tidsskriftet nr. 30/1994 kom det en bekreftelse på at vi ikke nødvendigvis kan stole på allment kjente råd: En eksperimentell studie viste nemlig at oppfatningen av at hvitløk beskytter mot vampyrer er feil – kanskje virker hvitløk til og med tiltrekkende på vampyrene. Uff da! Under følger et lite utdrag fra artikkelen (Tidsskr Nor Lægeforen 1994; 114: 3583–6). Vi venter i spenning på at noen tar ansvaret og redegjør for hvordan man best kan beskytte seg mot zombier.

Beskytter hvitløk mot vampyrer?

En eksperimentell studie

Hogne Sandvik

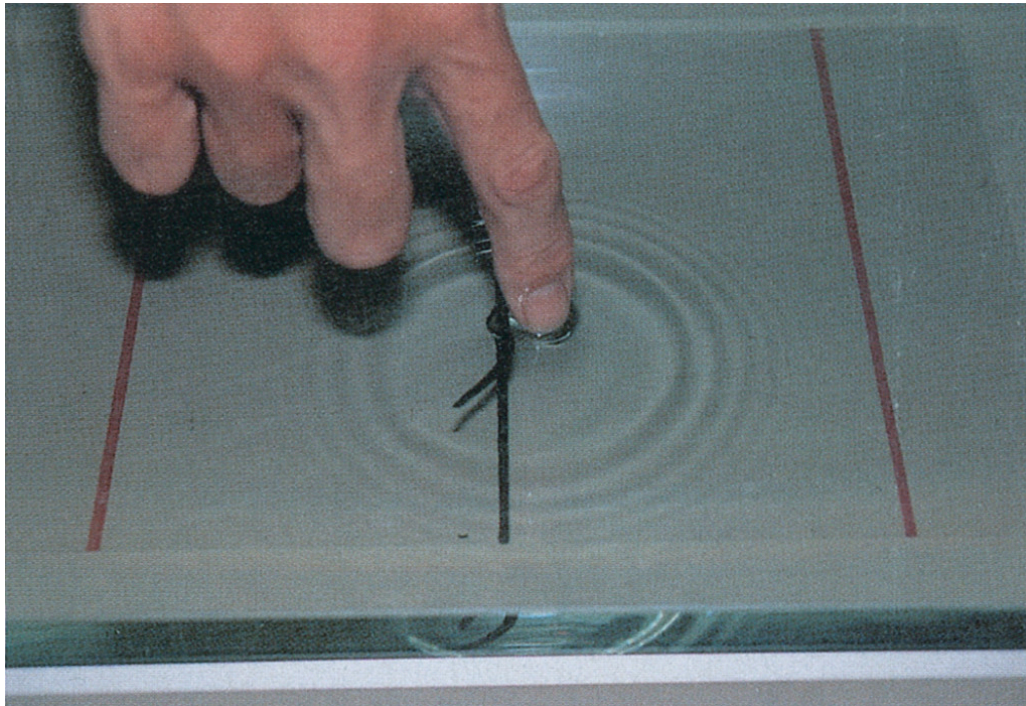
Anders Bærheim

Metode

Klassiske vampyrer er sjeldne i Bergen. Vi valgte derfor å følge en tradisjonell strategi innenfor medisinsk forskning. Når det er umulig (eller uetisk) å gjøre forsøk på mennesker (eller vampyrer), bruker man forsøksdyr. Kritikken mot slik forskning har vært tvilsom overføringsverdi. Det er stor forskjell på laboratoriemus og mennesker. Vi valgte derfor et forsøksdyr med åpenbart slektskap til vampyren, nemlig blodiglen, *Hirudo medicinalis*.

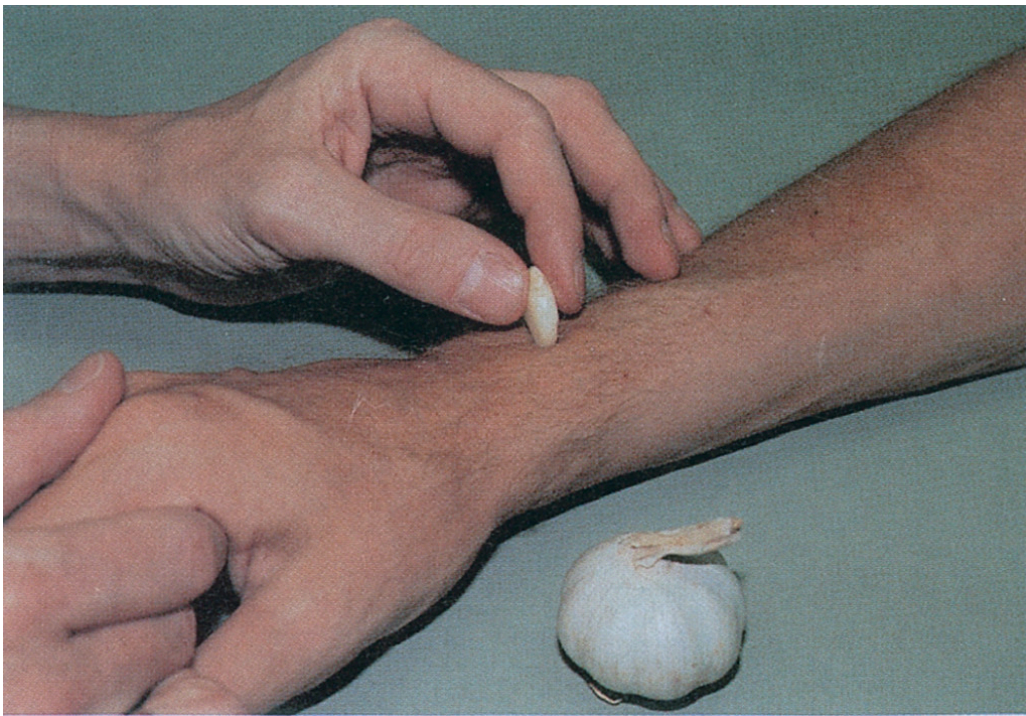
Åtte blodigler ble levert fra Norsk Medisinaldepot. Et par av dem viste seg å være i noe dårlig fysisk form, og henholdsvis sju og seks ble brukt i forsøkets første og andre del.

Første del skulle avsløre om blodiglens svømmeretning ble påvirket av lysforhold, kompassretning eller lokale forhold i eller rundt forsøksbassenget. Et akvarium ble fylt med vann til en dybde på 5 cm. Akvariet ble plassert i retning nord-sør, og en tversgående midtlinje ble markert på bunnen. 10 cm nord og sør for midtlinjen ble ytterligere en linje (dømlinje) markert (fig 7). Iglene ble deretter sluppet (én etter én) ut i bassenget på midtlinjen, og vi registrerte hvilken dømlinje (nord eller sør) de krysset først. De sju iglene som ble benyttet i denne delen av forsøket, gjennomførte i alt tre runder, slik at vi fikk til sammen 21 registreringer.

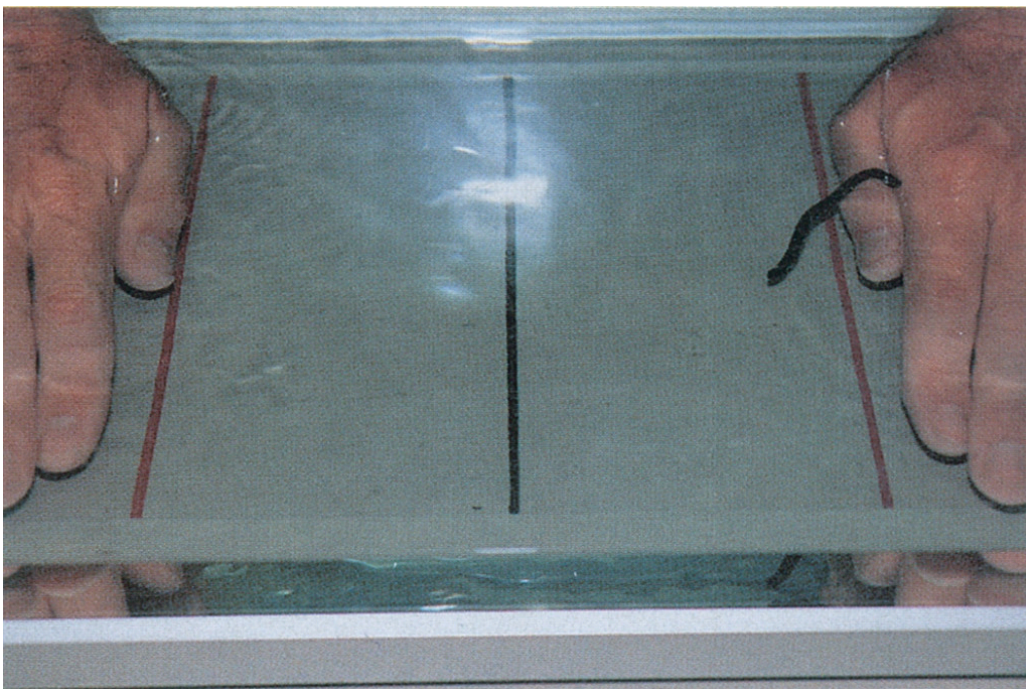
Figur 7 Blodiglene ble sluppet ved den sorte midtstreken. I forsøkets første del registrerte vi deres spontane vandring mot en av de to røde dødlinjene

Med akvariet i nøyaktig samme posisjon ble så andre del av forsøket gjennomført. Hensikten var nå å avsløre om hvitløk kunne påvirke blodiglenes retningspreferanse i forhold til forsøkets første del. Da det egentlig var hvitløkens beskyttende effekt vi skulle undersøke, ble det besluttet at en av forfatterne (HS) skulle tjene som åte. Høyre hånd ble grundig innsmurt med hvitløk (fig 8), mens venstre var ren. Ved bare å bruke én person, unngikk vi bias som følge av personavhengig «igletekke».

Figur 8 En av forfatterne gjorde tjeneste som åte. Den ene hånden ble grundig innsmurt med hvitløk, den andre var helt ren

Begge hendene ble holdt ned i bassenget, i lik avstand fra nordre og søndre dødlinje. En sulten blodigle ble så sluppet på midtlinjen, og vi registrerte hvilken hånd den sugde seg fast på (fig 9). Vi registrerte også tiden det tok fra den ble sluppet ut i bassenget til den hadde sugd seg fast. For å hindre at diffunderende hvitløk i vannet skulle forstyrre forsøket, ble dette skiftet flere ganger underveis. De seks iglene som ble benyttet i denne delen av forsøket, gjennomførte i alt sju runder, slik at vi fikk til sammen 42 registreringer.

Figur 9 Også i forsøkets andre del ble iglene sluppet ut i akvariet ved midtstreken. De skulle så velge mellom hånden med hvitløk eller den rene hånden. Vi registrerte dessuten hvor lang tid de brukte før de sugde seg fast til den ene eller den andre hånden

Binomiale data (proporsjoner) for iglenes preferanser ble analysert ved å regne ut 95 % konfidensintervall. Et signifikant resultat vil her innebære at konfidensintervallet i sin helhet ligger over eller under forventet verdi under nullhypotesen (50 %). Kontinuerlige data (tidsbruk) ble analysert med t-test. Statistisk signifikans ble satt til $p < 0,05$.

Resultater

Forsøkets første del avslørte raskt at iglene ikke hadde noen spesiell retningspreferanse under de forsøksbetingelsene vi hadde satt. I ti tilfeller krysset iglen den søndre dødlinjen først, i 11 tilfeller den nordre. Fem av sju igler vekslet mellom ulike retninger i løpet av de tre forsøksseriene, mens én igle bare svømte mot nord og én bare mot sør.

Da iglene skulle velge mellom den rene hånden og hånden som var innsmyrt med hvitløk, viste det seg at de i to av tre tilfeller (28/42) valgte hånden med hvitløk (95 % konfidensintervall 50,4–80,4 %). Når iglene sugde seg fast på hånden med hvitløk, brukte de gjennomsnittlig kun 14,9 sekunder fra de ble sluppet uti akvariet. Når de valgte den rene hånden, brukte de gjennomsnittlig 44,9 sekunder ($p < 0,05$).

Diskusjon

Forsøket fikk altså det overraskende utfallet at iglene synes å bli tiltrukket av hvitløk. Dette resultatet står i sterk kontrast til den tradisjonelle forestillingen om vampyrenes hvitløksfobi. (...)

Hvitløk har hatt en særlig sentral plass i folkemedisinen på Balkan. En sjokkerende mulighet kan ikke utelukkes: den utbredte bruken av hvitløk kan være *årsaken* til at Balkan har vært særlig hjemsøkt av vampyrer. Vi kan ikke se bort fra at en grufull feiltakelse har forledet innbyggerne til å tro seg beskyttet av denne magiske planten, og at de dermed har kommet inn i en ond sirkel. (...)

Vi vil også oppfordre helsemyndighetene til å vurdere hvorvidt det er tilrådelig å la hvitløksomsetningen foregå i så ukontrollerte former som nå. Dersom det virkelig er tilfelle at vampyrbestanden øker proporsjonalt med hvitløksforbruket i samfunnet, bør det kanskje iverksettes tiltak for å begrense forbruket.

Publisert: 26. juni 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0449

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 23. mars 2026.